

smulkiais degintiniais kauliukais. Jos skersmuo buvo iki 60x30 cm, storis – 20–25 cm. Dėmėje rasta geležinė ovalo formos sagtis. 1,42 m gylyje nuo aukščiausio sampilo taško kapo duobėje ėmė dengtis pilkšvo smėlio su gausiais degintiniais kaulais lopinėlis, buvęs 75x90 cm skersmens, iki 34 cm storio. Apie 1,64 m gylyje tarp degintinių kaulų aptikta geležinė lankinė segė. Kapo duobės gylis nuo fiksuoto kontūro – 59 cm, pjūvyje kapo duobė plokščiadugnė. Pagal antropologinę analizę kape palaidotas 40–60 m. amžiaus vyras.

Sampilo pakraščiuose aptikta akmenų, tačiau jie nesudarė sandaraus vainiko. Daugiausia akmenų buvo pilkapijo duobių užpilduose. Akmenų vainiko fragmentų išlikę ŠV bei R pilkapijo pusėse. Visi akmenys – tai nedideli lauko rieduliai. Vidutinis akmenų skersmuo – apie 18–20 cm. Stambiausieji krauti ŠV dalyje, jų skersmuo siekia iki 40–50 cm ar net iki 70 cm. Pagal išlikusius akmenis vainiko vidinis skersmuo buvo apie 8,5 m.

Pilkapijo sampilą supo 6 ovalios duobės ir 1 griovys. Duobės 2,1–5x1,4–4,3 m skersmens, griovys iki 1,6–2,2 m pločio ir iki 10 m ilgio. Duobės – 64–84 cm gylio, o griovys – 56–63 cm. Duobės pjūvyje pusiau apskritos ar netaisyklingos formos, užpildytos tamsiai pilku degėsinu smėliu arba tamsiu smėliu su šviesaus smėlio „liežuviais“ nuo sampilo pusės. Savo šviesesniu užpildu išsiskyrė PV duobė bei visai šviesiu – sampilo smėliu užpildyta

P duobė. Griovys užpildytas tamsiu degėsinu, gilyn šviesėjančiu smėliu. Visose duobėse, įvairiose jų užpildo vietose aptikta akmenų, nuslinkusių nuo sampilo krašto. Gausiausiai akmenų aptikta Š ir ŠV duobėse – atitinkamai 29 ir 48 akmenys.

Pagal konstrukciją pilkapis 9 priskirtinas I tūkst. viduriui. Pagal palaidojimą (degintinis kapas didelėje duobėje) galima spręsti, kad pilkapis įrengtas V a. pab. – VI a. pr. Tokių pat lankinių segių trumpa kojele ir aukštu liemenėliu kaip rastoji šio pilkapijo kape aptikta to paties laikotarpio Baliulių (Švenčionių r.) pilkapyje degintiniuose kapuose (žr. *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 176).

PERŠAUKŠTIS (KASČIUKAI) BARROW CEMETERY

In 2004 in the Peršaukštis (Kasčiukai) barrow cemetery 2 barrows were investigated. It was discovered that one of them was just a mound piled when excavating a cable trench. The barrow No. 9 was 8–8.5 m in diameter; its mound was surrounded with six oval pits and one oblong ditch. The mound of the barrow used to be supported with stones; some of them slipped down to the pits. In the centre beneath the mound in a large pit excavated in the sterile soil there was a cremation of about 40–60 years old male containing burial items (a buckle, a fibula). The barrow is datable to the late 5th – early 6th century.

ATMAINŲ (DARSŪNIŠKIO) PILKAPYNAS

Rimantas KRAUJALIS

Atmainų (Darsūniškio) pilkapyne (Kaišiadorių r., A 305P) yra apie 1,45 km į ŠR nuo Liutikos dešiniojo kranto, 0,85 km į PV nuo Darsūniškio–Kruonio kelio tilto per Lapainią

ir 0,55 km ta pačia kryptimi nuo Lapainios kairiojo kranto, 0,75 km į PR nuo Palapainio dešiniojo kranto, Kaišiadorių miškų urėdijos Kruonio girininkijos Naginukų miške, abipus

kvartalinės proskynos, skiriančios 1 ir 2 kvartalus. Pilkapyne yra maždaug 200 pilkapių. Pilkapių sampilai 5–13 m skersmens, iki 1,6 m aukščio. Didžiąją dalį pilkapių sampilų pagrindų juosia grioviai. 1957 m. LII (vad. O. Kunčienė) ištyrė tris pilkapius, iš kurių viename surastas sudeginto žmogaus kapas, kitame – žirgo griaučiai su geležiniais žąslais, o trečiajame kapo nebuvo. Savo forma ir laidosena pilkapiai būdingi IX–XII a.

2002 m. Atmainių (Darsūniškio) pilkapyne buvo ištirti du pilkapiai (pilkapiai 1 ir 2). Bendras ištirtas plotas – 131,5 m² (pilkapio 1 – 74,5 m², pilkapio 2 – 57 m²). Nei kapų, nei archeologinių radinių šiuose pilkapiuose neaptikta, tik žvalgant kvartalinę liniją, kertančią pilkapyno teritoriją, pačiame žemės paviršiuje, ant keliuko provėžos aptikta geležinė balno kilpa (žr. *ATL 2002 metais*, V., 2005, p. 68–69).

2003 m. šiame pilkapyne buvo ištirti 3 pilkapiai (pilkapiai 3–5). Bendras ištirtas plotas – 171 m² (pilkapio 3 – 54 m², pilkapio 4 – 55 m², pilkapio 5 – 62 m²). Pagal tyrinėjimų metu aptiktus radinius bei pilkapių struktūrą šie pilkapiai datuoti VII–VIII a. (žr. *ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 89–90).

2004 m. Atmainių (Darsūniškio) pilkapyne buvo tęsiami miško kvartalinės linijos sužalotų pilkapių archeologiniai tyrinėjimai. Čia ištirti du nedideli bei ariant kvartalinę liniją stipriai apardyti sampilai (pilkapiai 6 ir 7). Bendras ištirtas plotas – 159,25 m² (pilkapio 6 – 82,75 m², pilkapio 7 – 76,5 m²).

Pilkapis 6. Ariant kvartalinę liniją nuardyta didelė pilkapio sampilo V dalis. Pilkapis suplokštėjęs. Išlikusio sampilo skersmuo –

apie 7 m, aukštis – apie 0,3–0,35 m. Sampilas supiltas iš gelsvo smėlio. Pilkapio sampilo Š, ŠR, PR, PV, V ir ŠV pakraščiuose buvo šešios 1,2x1,8–1,6x2,7 m dydžio bei nuo 0,42 iki 0,76 m gylio ovalios bei netaisyklingų formų duobės. 1,2 m atstumu į P nuo pilkapio sampilo Š pakraštyje esančios duobės P krašto, 5–20 cm gylyje nuo esamo žemės paviršiaus aptikta apie 80 cm skersmens bei 15 cm gylio apvali tamsiai pilkos žemės su smulkiais degėšiais dėmė. 80 cm atstumu į PV nuo jos aptikta dar viena panaši apie 40 cm skersmens ir 30 cm gylio dėmelė.

Pilkapis 7. Ariant kvartalinę liniją labiausiai (kaip ir pilkapio 6) nuardyta pilkapio sampilo V dalis. Pilkapis ženkliai suplokštėjęs, tik sampilo R dalis buvo apie 0,45–0,65 m aukščio. Išlikęs sampilas yra apie 5,5x6 m skersmens. Jis supiltas iš gelsvo smėlio. Pilkapio sampilo ŠR, PR, PV ir ŠV pakraščiuose buvo aptiktos keturios 0,9x1,7–1,2x3,8 m dydžio bei nuo 0,6 m iki 1,1 m gylio pailgos duobės.

Abejuose 2004 m. tirtuose pilkapiuose (pilkapiai 6 ir 7) nei kapų, nei archeologinių radinių neaptikta, todėl jų datavimas lieka neaiškus.

ATMAINAI (DARSŪNIŠKIS) BARROW CEMETERY

In 2004 in the Atmainai (Darsūniškis) barrow cemetery (Kaišiadorys district) two barrows considerably damaged by the quadrant line were investigated. The total area investigated made 159.25 m². Neither burials, nor loose archaeological artefacts were found in the barrows, and respectively their dating remains uncertain.